

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 224
van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**
datum: 9 april 2019

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Evolutie productiviteit - Landverslag Europese Commissie

Een belangrijk punt dat aan bod komt in het recent landverslag van de Europese Commissie is de beperkte groei van de productiviteit. De productiviteit is nog steeds erg hoog, maar de groei neemt af. Op termijn is dit een bedreiging voor onze welvaart. Het landverslag schuift meerdere factoren naar voren, zoals een verschuiving van tewerkstelling naar sectoren met lage productiviteit, een gebrek aan goede publieke infrastructuur (te lage overheidsinvesteringen) en een sterke concentratie van innovatie bij een beperkt aantal bedrijven en sectoren.

1. De cijfers betreffen voornamelijk de Belgische situatie.
 - a) Welke cijfers zijn beschikbaar die de situatie en evolutie voor de Vlaamse economie inzake productiviteit weergeven? Graag een overzicht van de diverse indicatoren (zowel huidige situatie als jaarlijkse evolutie sinds 2000).
 - b) Hoe evalueert de minister deze cijfers, zowel inzake evolutie als in internationaal perspectief ten opzichte van de benchmarkregio's?
2. Eind 2018 werd een Nationale Raad voor de Productiviteit opgericht met vertegenwoordigers van de gewesten. Voor Vlaanderen gaat het om Joep Konings en Caroline Ven. Bedoeling is om analyses te maken van de ontwikkelingen van de productiviteit en het concurrentievermogen in België.
 - a) Wanneer kunnen hiervan resultaten verwacht worden?
 - b) In welke mate zal hier ook maatwerk mogelijk zijn met betrekking tot de specifiek Vlaamse economie en bevoegdheden?
 - c) Op welke wijze is Vlaanderen hierbij bijkomend betrokken?

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

ANTWOORD

op vraag nr. 224 van 9 april 2019

van **WILLEM-FREDERIK SCHILTZ**

1. a) Voor Vlaanderen zijn de volgende gegevens beschikbaar.

1. Arbeidsproductiviteit in bbp per werkende

Statistiek Vlaanderen hanteert de volgende standaard indicator voor het meten van de productiviteitsevolutie:

- de arbeidsproductiviteit uitgedrukt als het bruto binnenlands product (bbp) in euro koopkracht standaard (KKS) gedeeld door de totale werkgelegenheid;
- het bbp uitgedrukt in euro koopkracht standaard (KKS) garandeert een internationale vergelijking. Immers, een euro heeft niet in elk land eenzelfde 'koopwaarde' (de prijzen kunnen verschillen van land tot land);
- de totale werkgelegenheid omvat het aantal werknemers (arbeiders, bedienden, ambtenaren) en zelfstandigen die werken in het Vlaams Gewest.

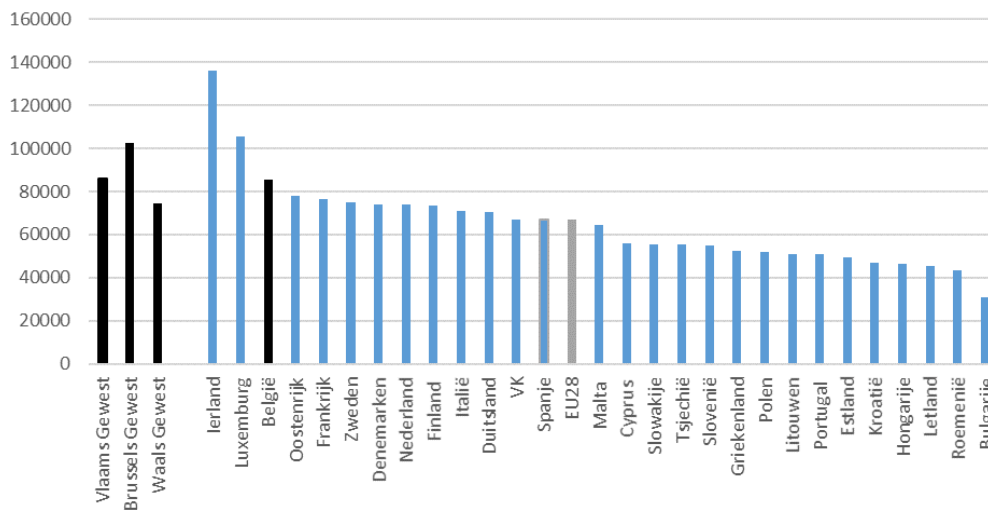
De bron voor deze gegevens is de databank die ontwikkeld werd in het kader van het middellange termijnmodel HERMREG. Dat is een samenwerking tussen het Federaal Planbureau en de statistiekinstellingen van de drie gewesten. Deze databank voorziet in een raming van actuele gegevens, gebaseerd op de INR reeksen (terwijl de officiële INR statistieken tot 2017 lopen).

De Vlaamse arbeidsproductiviteit kan voor 2018 aldus geraamd worden op 86.100 euro KKS. Voor 2019 zou dat 88.000 zijn. In 2019 is de arbeidsproductiviteit 28% hoger dan gemiddeld in de EU28. Voor heel België is dat +27% en voor de oude EU15 (zonder de nieuwe oostelijke en mediterrane lidstaten) is dat +6%.

1.1. Niveau

De Vlaamse arbeidsproductiviteit ligt relatief hoog. In de groep van EU-landen scoren enkel Ierland en Luxemburg in 2018 hoger dan het Vlaamse Gewest. De hoge arbeidsproductiviteit is een troef voor Vlaanderen, omdat dan met minder arbeidskrachten eenzelfde hoeveelheid goederen en diensten kan geproduceerd worden. De 3 buurlanden, en onze naaste concurrenten, scoren lager.

Figuur 1: Arbeidsproductiviteit volgens aantal werkenden, Belgische gewesten en EU-landen, 2018, in euro KKS

Bron: AMECO, HERMREG 2018, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.2. Vergelijking met het startjaar 2000

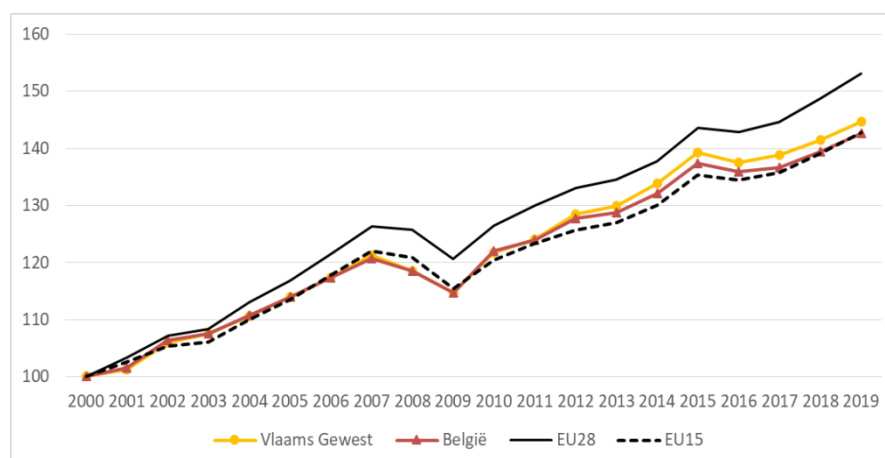
De figuur 2 geeft de evolutie weer van de arbeidsproductiviteit volgens het aantal werkenden sedert 2000 in indices, waarbij de waarde voor het startjaar 2000 aan 100 gelijk gesteld wordt.

Tussen 2000 en 2019 nam de arbeidsproductiviteit (in euro KKS) in het Vlaams Gewest toe met 45%.

Dat is minder sterk dan in de EU28 (+53%) wat verklaard wordt door de inhaalbeweging die de nieuwe, voornamelijk oostelijke lidstaten maakten. Immers de toename in de oude EU15 en in België (beide +43%) is gelijkaardig aan (of zelfs iets zwakker dan) in het Vlaams Gewest.

De toename was niet continu in de tijd. In het recessiejaar 2009 kreeg de arbeidsproductiviteit een knauw (plotse daling van het bbp, terwijl de arbeidsmarkt beter weerstand bood als gevolg van de automatische stabilisatoren, met name ontslagprocedures, kosten bij afdanking, ...).

Figuur 2: Arbeidsproductiviteit volgens aantal werkenden, Vlaams Gewest, België, EU28 en EU15, 2000-2019, indices (jaar 2000 = 100)

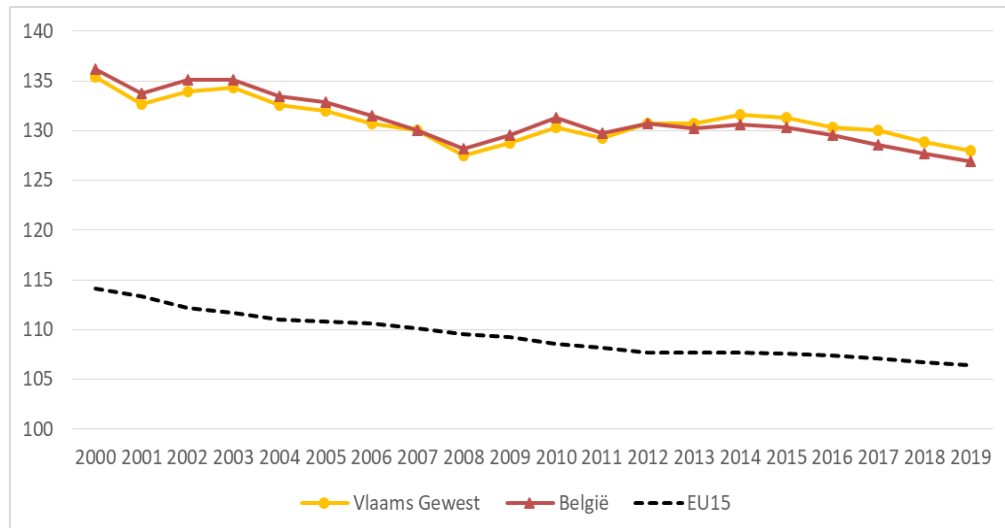

Bron: AMECO, HERMREG, verwerking Statistiek Vlaanderen

1.3. Vergelijking met de EU28

Een en ander weerspiegelt zich ook in de verhoudingscijfers ten opzichte van de EU28. Zie de figuur 3.

Figuur 3: Arbeidsproductiviteit volgens aantal werkenden, Vlaams Gewest, België, EU15, 2000-2019, indices (EU28 = 100)

Bron: AMECO, HERMREG, verwerking Statistiek Vlaanderen

De voorsprong van het Vlaams Gewest ten opzichte van de EU28 kalfde af sedert 2000. Maar dat was ook het geval voor de EU15.

De verzwakking van de positie van het Vlaams Gewest was niet continu in de tijd. Tussen 2000 en 2008, met jaren van goede economische conjunctuur, wisten de nieuwe lidstaten extra te profiteren van de gunstige economische omstandigheden. In 2009 brak een financieel-economische crisis uit, later gevolgd door de schulden crisis in 2011-2012. Maar dankzij de goed uitgebouwde sociale bescherming vielen de negatieve gevolgen voor de economie in onze regio relatief beter mee dan elders in Europa. Dat maakte dat de arbeidsproductiviteit in het Vlaams Gewest stabiliseerde op ongeveer +30% ten opzichte van de EU28 tussen 2009 en 2014, vooral door een betere prestatie van het bbp.

Vanaf 2015 daalt de voorsprong van het Vlaams Gewest op de EU28 weer (net zoals deze van België en de EU15). Dat kwam door twee redenen:

- het gevoerde herstelbeleid gericht op het gezond maken van de financiën en loonmatiging zorgde voor een minder sterke economische groei;
- de regering voerde een werkgelegenheidsbeleid (verlaging van de arbeidskosten) en nam ook stappen om het aanbod aan arbeid te verhogen (optrekken van de pensioenleeftijd). Dit was ook zichtbaar in de werkzaamheidsgraden (de werkende bevolking woonachtig in een gewest of land in % van de bevolking 20-64 jaar), zie tabel 1. De werkzaamheidsgraad bij de bevolking 20-64 jaar komt in het Vlaamse Gewest anno 2018 op 74,6%, duidelijk hoger dan in België, maar ook hoger dan in de EU28 of EU15 (beide iets meer dan 73%). In 2014 bedroeg de Vlaamse werkzaamheidsgraad nog 71,9% of 2,7 procentpunt minder dan in 2018.

Tabel 1: Werkzaamheidsgraad (20-64 jaar) in het Vlaamse Gewest, België, de EU28 en de EU15, 2014 en 2018, in %

	2014	2018
Vlaams Gewest	71,9	74,6
België	67,3	69,7
EU28	69,2	73,2
EU15	69,8	73,3

Bron: Eurostat.

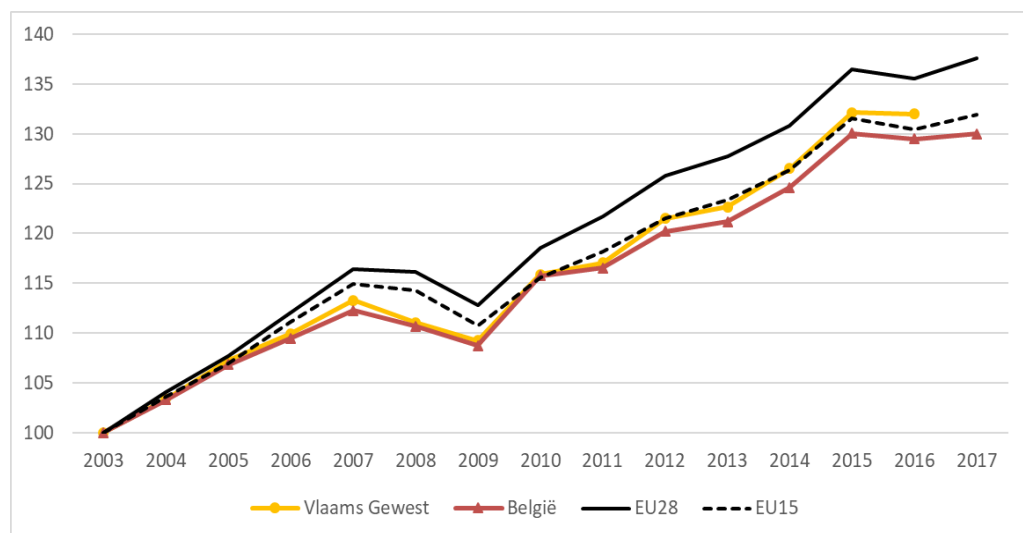
2. Arbeidsproductiviteit in bbp per gewerkt uur

Een fijnere maatstaf is het bbp per gewerkt uur. Immers het aantal gewerkte uren kan verschillen van de ene werkende tot de andere. In het geval van veel parttime-arbeid is de vertekening groot. De invulling van deze definitie kan echter maar vanaf het jaar 2003 (start data over het aantal gewerkte uren regionaal). Daarnaast wordt het aantal gewerkte uren niet gemodelleerd in het regionale model HERMREG, zodat er geen actuele ramingen voorhanden zijn (de recentste regionale gegevens hebben betrekking op 2016).

De arbeidsproductiviteit, op deze wijze gedefinieerd, komt in het Vlaams Gewest uit op 54 euro KKS per gewerkt uur in 2016.

De figuur 4 toont de evolutie weer van de arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren vanaf 2003 in indices, met de waarde voor het startjaar 2000 aan 100 gelijk gesteld.

Figuur 4: Arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren, Vlaams Gewest, België, EU28 en EU15, 2003-2017, indices (jaar 2003 = 100)

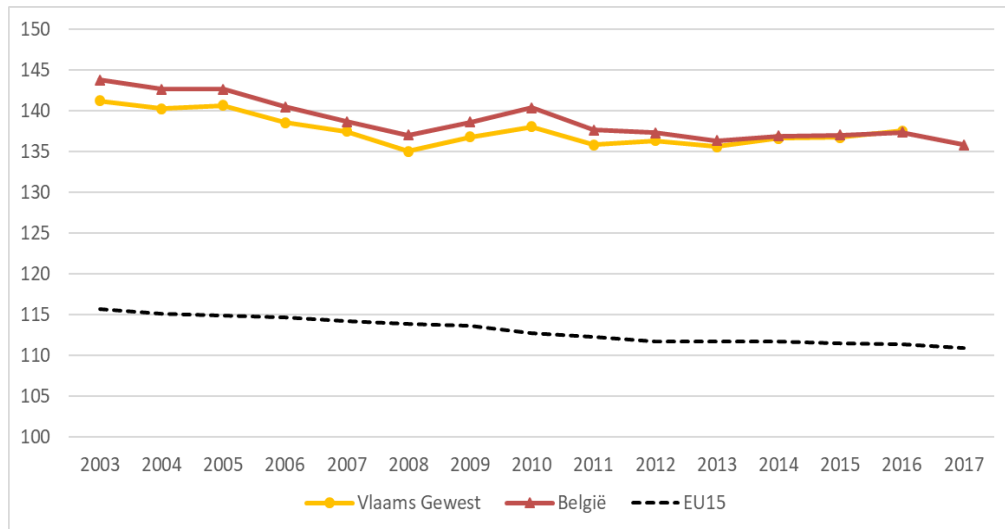

Bron: Eurostat, INR, verwerking Statistiek Vlaanderen

De evolutie van de arbeidsproductiviteit volgens gewerkt uur is analoog aan deze volgens het aantal werkenden: er was een toename die sterker was in de EU28 dan in het Vlaams Gewest, maar de groei was in België en in de EU15 nog iets trager.

Tot slot geeft de figuur 5 de verhouding weer voor de arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren ten opzichte van de EU28.

Figuur 5: Arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren, Vlaams Gewest, België, EU15, 2003-2017, indices (EU28 = 100)

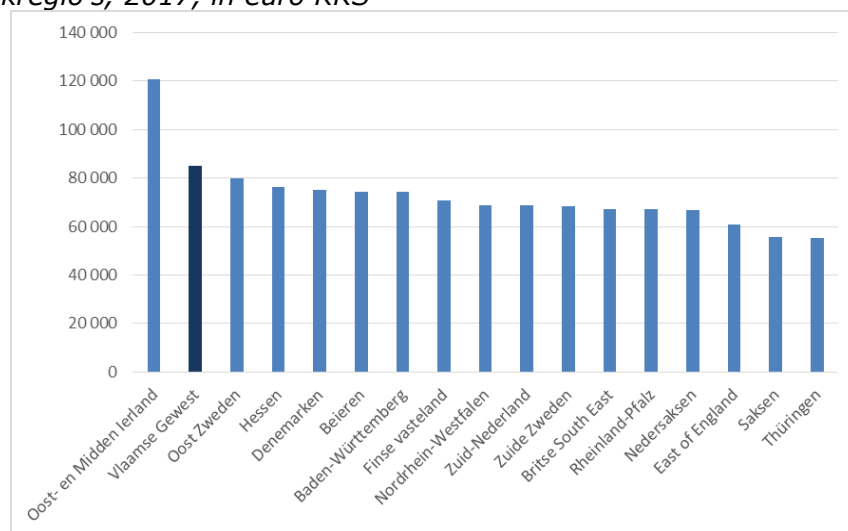
Bron: Eurostat, INR, verwerking Statistiek Vlaanderen

Hier valt het volgende op:

- de arbeidsproductiviteit volgens gewerkt uur is anno 2016 38% hoger in het Vlaams Gewest dan in de EU28. Volgens het aantal werkenden is dat slechts 30% hoger voor dat jaar. Er zijn helaas geen cijfers voor de meer actuele jaren;
- de voorsprong van het Vlaams Gewest op de EU28 qua arbeidsproductiviteit volgens gewerkt uur neemt sedert 2011 (+36%) lichtjes toe. Dat is niet het geval voor de EU15.

- b) Voor de afbakening van benchmarkregio's maken we gebruik van de Regional Innovation Scoreboard (RIS). Dat behelst een rangorde van Europese regio's volgens hun innovatieve prestaties. De regio's die als leider aangemerkt worden zijn de benchmarkregio's voor het Vlaams Gewest. De meest recente gegevens voor een vergelijking van Europese regio's naar arbeidsproductiviteit volgens aantal werkenden hebben betrekking op 2017. Ze worden weergegeven in de figuur 6.

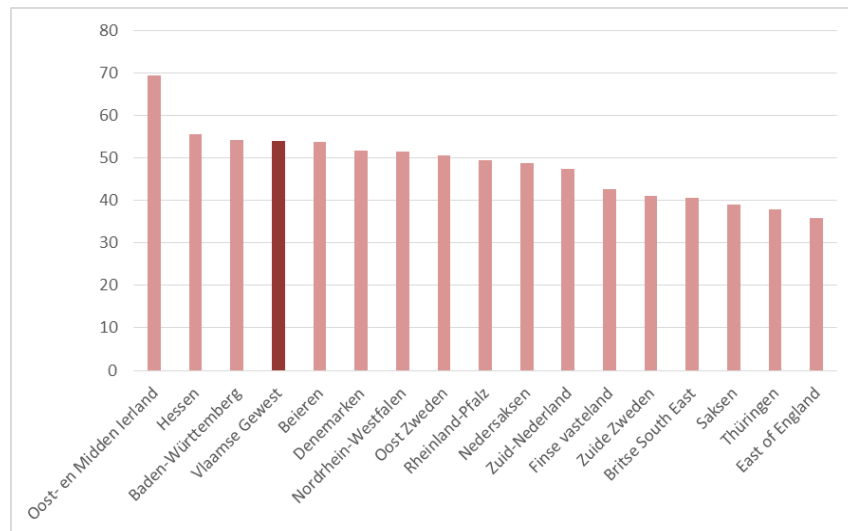
Figuur 6: Arbeidsproductiviteit volgens aantal werkenden, Vlaams Gewest en benchmarkregio's, 2017, in euro KKS

Bron: Eurostat

In de figuur 6 komt de Vlaamse troef qua arbeidsproductiviteit duidelijk tot uiting. Met 84.900 euro KKS in 2017 komt het Vlaams Gewest op een tweede plaats na Oost- en Midden-Ierland. Volgens deze indicator heeft het Vlaams Gewest steeds goed gescoord; in 2003 stond onze regio ook op een tweede plaats. De figuur 7 geeft een vergelijking weer van de arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren.

Figuur 7: Arbeidsproductiviteit volgens gewerkte uren, Vlaams Gewest en benchmarkregio's, 2016, in euro KKS

Bron: Eurostat

Het Vlaams Gewest staat met 54 euro KKS op een vierde plaats tussen de benchmarkregio's. Naast Oost- en Midden-Ierland doen ook de Duitse regio's Hessen en Baden-Württemberg het beter, de laatste twee weliswaar nipt. In 2003 stond het Vlaams Gewest tweede, na Hessen.

Er zijn geen recente cijfers beschikbaar voor de vergelijking met de benchmarkregio's, maar op basis van de beschikbare gegevens is de arbeidsproductiviteit voor het Vlaams Gewest nog steeds een troef in vergelijking met de benchmarkregio's.

De hoge arbeidsproductiviteit is ongetwijfeld een troef voor de Vlaamse economie. Productiviteit is essentieel om onze hoge levensstandaard en welzijn te behouden. Deze Vlaamse regering heeft, naast aandacht voor investeringen in het algemeen, ingezet op belangrijke drivers voor een hoge arbeidsproductiviteit, zoals

- het opdrijven van investeringen in onderzoek en ontwikkeling, zo hebben we de voorbije legislatuur het budget voor O&O recurrent met 500 mio euro opgetrokken. In 2016 investeerde we maar liefst 2,7% van het bbp in O&O.
- het creëren van een gunstig ondernemingsklimaat onder meer door administratieve vereenvoudiging
- het aanpakken van mobiliteitsvraagstukken,
- inzetten op innovatie m.b.t. onze grootste maatschappelijke uitdagingen (bijvoorbeeld proefprojecten rond zelfrijdende auto's, smart cities, gepersonaliseerd leren, leen klimaatvriendelijke industrie ...)
- het onderwijs klaarstomen voor de toekomst (via onder meer ons STEM-beleid)
- versterken competentiebeleid en sterker inzetten op levenslang leren voor iedere burger.

Verder moeten we blijvend aandacht hebben voor een brede diffusie van onderzoeksinspanningen. Vlaanderen evolueert verder naar een innovatieve

kenniseconomie, het is dan ook belangrijk dat we daar in de toekomst voldoende aandacht aan blijven besteden.

2. De Nationale Raad voor de Productiviteit is opgericht bij wet van 25 november 2018 en de werking ervan ressorteert onder de federale overheid. Het Koninklijk Besluit betreffende de vertegenwoordiging van de Gewesten in de Nationale Raad voor de Productiviteit dateert van 13 april 2019 (B.S. 30/04/2019).

Op vraag van de federale overheid heeft de Vlaamse Regering, op voorstel van minister Muyters en anticiperend op dat koninklijk besluit, reeds op 14 december 2018 een beslissing genomen m.b.t. de voordracht van haar vertegenwoordigers in de Nationale Raad (VR 2018 1412 DOC.1502).

Aangezien de werking van de Nationale Raad nog niet is opgestart kan nog niet ingegaan worden op de resultaten daarvan.

Het spreekt voor zich dat de Vlaamse vertegenwoordigers in de Nationale Raad aandacht zullen besteden en vragen voor de specifieke aspecten m.b.t. de Vlaamse economische bevoegdheden. Voor wat Vlaanderen betreft zal deze materie op regeeringsniveau verder opgevolgd worden door de Vlaamse minister bevoegd voor economie en werk.